מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין משום דחיישינן לבית דין טועין. פירוש אם היו חולצין אע"פ שלא הכירוה היו סבורין בית דין אחר שהכירוה בית דין ראשון ויתירוה לשוח על ידי אותה חליצה ולא גרסי' מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה ואי גרס הוי כמו וכו' וממילתיה דרבא קפיך כפירוש רבינו שמואל והכי איתא בפרק מצות חליצה (יבמות דף קו. ושם) בספרים ישנים אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אע"פ שאין מכירין ואין חוששין לבית דין טועין כשיעידו בבית דין אחר שחלצה או שמיאנה שיתירוה ע"י חליצה ומיאון זה שיעידו בבית דין הראשון לא הכירוה ורבא דידיה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין דחוששין לבית דין טועין כדפרישית ורש"י גרס בפרק מצות חליצה (שם) איפכא בהיפוך דרב סחורה דחוששין לבית דין טועין ובהיפוך דרבא אין חוששין ופירש דקאי אלפיכך אין כותבין שאם כתבו לה עדים גט שחלצה או מיאנה ולא כתבו ואשתמודעיהו דאחוהי דמיתגא הוא חוששין שמא תראה גיטה לבית דין אחר ויטעו ויסברו שבית דין ראשון לא חלצו אלא אם כן הכירו לכך אין כותבין ואין להקשות דכי לא יכתבו נמי ניחוש שמא יעידו בב"ד אחר ויטעו דהא אם יבאו עדים עצמן יוכלו ב"ד שני לברר על ידם אם הכירוה ב"ד הראשון ורבא אמר כו' לפיכך כותבין ואין חוששין לב"ד טועין פי' הואיל ואין חולצין אא"כ מכירין כותבין עדים שראו שחלצה (ד) אע"פ שאין מכירין ולא חוששין שמא טעו בית דין הראשון בהלכה וחלצו ואע"פ שלא הכירו וקשה דהשתא לא הוי ב"ד טועים דרב סחורה ורבא שוין דבית דין טועין דמילתיה דרב סחורה היינו ב"ד אחר ורבא היינו ב"ד הראשון ועוד דלפי גירסת רש"י צריך למיגרס הכא מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה דממילתיה דרב סחורה פריך ומיהו יש ספרים דגרסי הכי אבל אין נראה לר"י אלא כמה שפירש ובגירסת הספרים ישנים דמצות חליצה: והתניא

ידה על העליונה (ו) רצה נוטלתן (ו) רצה נוטלתן כתובתה (ז) ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי בראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ואם אמר בחובו נוטלן בחובו משום דאמר כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ודלמא כראוי לו בחובו קאמר אמר רב נחמן אמר לי הונא הא מני רבי עקיבא היא דדייק לישנא יתירא דתנן (ז) ולא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אין צריך ליקח לו דרך ומודה ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קא אתי: ת"ר שכיב מרע שאמר מנה יש לי אצל פלוני (ז) העדים כותבין אף על פי שאין מכירין לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה דברי ר' מאיר וחכ"א אין כותבין אא"כ מכירין לפיכך כשהוא גובה אין צריך להביא ראיה אמר רב נחמן אמר לי הונא תנא רבי מאיר אומר אין כותבין וחכמים אומרים כותבין ואף רבי מאיר לא אמר אלא (ז) משום בית דין טועין אמר רב דימי מנהרדעא (ז) הלכתא אין חוששין לבית דין טועין ומאי שנא מדרבא (ז) דאמר רבא (ז) אין חולצין אלא אם כן מכירין (ז) ואין ממאנין אלא אם כן מכירין (ז) לפיכך כותבין גט חליצה (ז) וגט מיאון ואע"פ שאין מכירין (מ"ט לאו) משום דחוששין לב"ד טועין לא (ח) ב"ד בתר בית דינא לא דייקי בית דינא בתר עדים דייקי: **מתני'** (ט) האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין: **גמ'** תלוש אין מחובר לא והא

מרע לתבוע לזה אלא דחיים רבי מאיר לבית דין טועין שיהו סבורין שהעדים לא כתבו אלא אם כן הכירו ולא יכירו ליורשין להבית דין **הלכתא אין חוששין לבית דין טועין.** אלא כותבין אע"פ שאין מכירין כדב נחמן אליבא דרבנן: ה"ג **מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אא"כ מכירין.** יבמה שבאו לפניו לחלוץ ואין אנו יודעין שהוא יבמה אין מזקקין להם ב"ד לחלוץ כדמפרש טעמא לקמן דחיישינן לב"ד טועין שאם תבא ליבמה לב"ד אחר ע"י חליצת ב"ד דאשון שחלצו לה בלא הכרה יתירה ב"ד שני לפי שיהו טועין לומר לא חלצו לה בית דין ראשון אא"כ הכירו שזה יבמה ולא ידעו הלכה זו שחולצין אע"פ שאין מכירין הלכך תקנו דאין חולצין אא"כ מכירין וכה"ג איכא למימר נמי אין ממאנין אין בית דין מזקקין למיאון עד שיכירו שניהם מהאי טעמא גופיה: **לפיכך.** כיון שאין חולצין אלא אם כן מכירין כותבין עדים גט של חליצה ומיאון להתירה אע"פ שאין מכירין דהא ודאי ב"ד הכירו כשחלצו ומיאנו והלכך אם כתבו לה עדים ראינו שחלצה ומיאנה מפלוני אפילו לא כתבו בו ואשתמודעיהו ניסת בעדות זו: **מאי טעמא.** אין חולצין אלא אם כן מכירין לאו משום דחוששין לבית דין טועין כדפרישית שאם אתה אומר חולצין בלא מכירין יטעו בית דין שני להשיאה בלא בדיקה שיהו סבורין לא חלצו אלא אם כן הכירו שטועין בהלכה זו (וסבורין חולצין אע"פ שאין מכירין) ולעיל נמי ניחוש לבית דין טועין ולימא אין כותבין כרבי מאיר: ומשני **כי דינא כתר כי דינא לא דייקי.** כלומר גבי חליצה ומיאונין לפיכך תקנו אין חולצין אלא אם כן מכירין שאם תאמר חולצין אף על פי שאין מכירין הכתב ודאי חיישינן לב"ד טועין שיטעו ב"ד שני לומר כי יפה הכירו ב"ד ראשון שחלצו לה דייקי דכיון דחליצה ומיאונין בג' כדתנן בנהדרין (דף ב.) קמו ב"ד במילתא ושפיר עבוד חליצה ומיאונין: **כי דינא כתר עדים דייקי.** כגון הכא גבי גוותא שכיב מרע לא יטעו ב"ד לומר לא כתבו עדים אלא אם כן הכירו אלא ידקדקו אחרי העדים אם הכירו בדבר אם לאו. והלכתא אין חוששין לב"ד טועין כדפסיק רב דימי: **מתני' האב תולש ומאכיל.** אהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו (לעיל קלו.) קאי דאקרוב ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה והלכך מאכיל האב בחייו פירות שתלש לכל מי שירצה אבל מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו אע"פ שעומד לתלוש הרי הוא של בנו מקבל מתנה. ודוקא בנו אבל הכותב נכסיו לאחר אפי' מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו הרי הן של יורשים שדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר והכי מוכח בגמרא [קלט.]: **הרי הוא של יורשין.** ולא למקבל מתנה לבדו: **גמ'** ומקשינן **תלוש אין.** מה שהניח תלוש הרי הן של יורשין אבל המחובר הרי הוא של מקבל מתנה דכגופה של קרקע דמי ואקנייה ליה לאחר מיתה:

ידה על העליונה. וכגון (ו) שלא מחלה לו בכך: **לא אם הכור.** שבבית. אינו מכורין בכלל בית (ב) דלפי על פי שכתב לו עומקא ורומא של בית דתשמים הן בפני עצמן ולא אהני עומקא ורומא אלא למקני עומקא ורומא כדאמרן בפרק המוכר את הבית דמסתמא לא קני חיישי עומקא ורומא: **ולריך למוכר ליקח לו דרך.** לבורו ולדותו שייר לעצמו דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו דרך: **אמין לריך.** דהא חוץ מאלו לא הוה צריך למימר למעוטי בור ודות דהא מסתמא לא קני להו ליקח אלא לטפויי לו שיור דרך לבור ודות עצמו נתכוין. ומיהו רבנן נמי מודו דכל לישנא יתירא לטפויי אתי היכא דאיכא מידי לטפויי כי הכא בהדייתא והא דאמרן הא מני רבי עקיבא היא לאו דוקא דהוא הדין לרבנן אלא משום דאשכחן ברבי עקיבא בהדיא דדרים לישנא יתירא מוקי לה כר' עקיבא: **העדים כותבין.** מה שאומעין זכרון עדות שהיתה בפנינו שאמר פלוני שכיב מרע שפלוני חייב לו מנה ומה שאמענו כתבנו ותתמנו: **אע"פ שאין מכירין.** את הלוה או אם נתחייב לו כלום אם לאו: **לפיכך.** שנתנו חכמים רשות לעדים לכתוב מה שאמעו אף על פי שאין יודעין אם אמת אם שקר צריכין היתומים להביא ראיה לגבות מאותו פלוני דעדים הללו מה שאמעו מפי השכיב מרע כתבו והם לא ידעו אם ממש בדבריו אם לאו: **וחכמים אומרים אין כותבין וכו'.** דחייסינן לבית דין טועין שיראו שכתבו העדים ויהו סבורים שהעדים לא כתבו לוותא שכיב מרע עד שחקרו תחלה היטב וידעו שדבריו אמת כדאמר ריש לקיש בכתובות (דף יט.) אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול ואמר נמי עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד הלכך אין כותבין אלא אם כן מכירים בלשון אמת: **אינו צריך כו'.** שהרי לא כתבו אלא אם כן הכירו (ג) ואינו צריך להביא ראיה אחרת אלא שטר זה יתקיים בחותמיו: **ואף ר' מאיר.** מן הדין היה לו להודות לדברי חכמים ולומר כותבין משום דאין פנאי לשכיב מרע לתבוע לזה אלא אם כן הכירו ולא יכירו ליורשין להבית דין טועין אלא אם כן מכירין לפיכך כותבין גט חליצה וגט מיאון ואע"פ שאין מכירין (מ"ט לאו) משום דחוששין לב"ד טועין לא (ח) ב"ד בתר בית דינא לא דייקי בית דינא בתר עדים דייקי: **מתני'** (ט) האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין: **גמ'** תלוש אין מחובר לא

(ד) רש"ב"ם ד"ה ידה וכו' שלא מחלה. נ"ב כלומר לאפוקי היכא דעשאה שוחף בין הנכסים ישתקה דמחלה לו כתובתו כך כדלעיל נדף קלב: (ה) ד"ה ולא את הדות וכו' ואע"פ: (ו) ד"ה אינו צריך וכו' אא"כ הכירו והלכך אינו צריך: (ז) תוס' ד"ה מאי שנא וכו' שלא שחלצה גט חליצה אע"פ שאין מכירין:

הגהות הב"ח

רבינו גרשום

ודלמא בראוי לו בחובו קאמר ליה. והכי נמי בראוי לה בכתובתה והכי נמי בראוי לו בבכורתו ואמאי נוטלן ונוטל את חובו: דתנן המוכר את השדה סתם לא מכר לו את הבור ולא את הדות שבתוכה אע"פ שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו מן הקונה דרך לילך לבור ולדות. שבשמכר לו את השדה לא שייר לעצמו שום דרך בשדה דמוכר בעין יפה מוכר דברי ר' עקיבא: וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך. דמוכר בעין רעה מוכר: ומודה ר"ע בזמן שאמר לו. הריני מוכר לך עומקא ורומא חוץ מאלו בור ודות שאין צריך ליקח לו דרך. דאפילו לא אמר חוץ מאלו לא היו מכורין בור ודות. וכיון דאמר חוץ מאלו לטפויי מילתא אתא. דשייר לו דרך בורו. אלמא כל לישנא יתירא לטפויי מילתא קאתי: העדים. ששמעו הצואה: כותבין בלשון עדות. שכך צוה פלוני: אע"פ שאין מכירין. גוף המעשה אם אותו פלוני חייב לו מנה או לא: לפיכך. הואיל ויכולין לכתוב אע"פ שאין מכירין עיקר הדבר לפיכך כשבא היורש לגבות חובו אותו מנה מאותו פלוני. צריך להביא ראיה שהעדים שחייב לאביו שאלו עדים אינה ראיה שאין מעידין אלא על מה ששמעו מפי שכיב מרע: אינו צריך להביא ראיה. אחרת לפי שלא היו כותבין אלא אם היו מכירין שהוא חייב לו לפיכך אין צריך להביא ראיה אחרת אלא הן: אמר רב נחמן אמר לי הונא ר' מאיר אומר אין כותבין אלא אם כן מכירין וחכ"א כו'. והיינו איפכא מלישנא קמא: ואף ר' מאיר לא אמר. דאין כותבין אא"כ מכירין אלא משום דחוששין לב"ד טועין. דשמא יביאו היורשין כתב עדות הצואה לפני ב"ד ולא ידקדקו ב"ד אם עדים הללו שחתומים על אותה צואה אם לשום עדות צואה כלבד חתמו או משום שהיו יודעין באמת שפלוני היה חייב לו יטעו ב"ד ויאמרו דאי לא היו יודעין שהוא חייב לו הם לא ידעו אלא עדות הצואה כלבד וחייביהו ליתן בלא ראיה אחרת והיינו שלא כדין ומשום הכי אמרינן אין כותבין אא"כ יודעין החוב. ורבנן לא חיישי דליטעי ב"ד בהכי הלכך אין חוששין לב"ד טועין אלא כותבין אע"פ שאין מכירין וב"ד ידקדקו בדבר ולא יחייבו לו ליתן בלא שטר ראיה אחרת: ומאי שנא. מלתא דרב דימי מההיא דרבא: דאמר רבא אין חולצים. ב"ד ליבם אלא [א"כ]

מוסף רש"י

ולא את הבור ולא את הדות. המוכר את הבית לא מכר את הבור שבה או את הדות, כור בחפירה בלא בנין כתלים, ודות בבנין (ערכין יט:) לבם את הבור ואת הדות אינו בכלל בית (לעיל מא.). אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. דעומקא ורומא בשמתא לא קני אתאי עומקא ורומא דמיקני עומקא ורומא ולא למקני כור ודות שמתמשכן חלוק מן הבית שאינו עשוי אלא לשאוב ממנו מים (לעיל מד.). ולא אתי לרבויי אלא עליות ומעקה וקרקעות הבית, שאם לקה מוכר לחפור תחת הבית ליקח מעבר עליו (לעיל מא.), וצריך. מוכר, ליקח לו דרך. מן הלוקח ילך בה לאותו כור ודות, שהרי כל הקרקע מכר לו ולא שייר בה כלום, דשביחא ליה מוכר בעין יפה מוכר (ערכין יט:). וחכ"א אין צריך ליקח לו דרך. דמוכר בעין רעה מוכר וילך שייר לו (שם וכעי"ז לעיל מד.). דאמרינן כשם שייר את הבור ואת הדות לעצמו כך שייר לו דרך (ויש ז.). בזמן שאמר לו. מוכר לנוקח בית אני מוכר לך חוץ מאלו. כור ודות, שאינו צריך ליקח לו דרך. כיון דלא צריך לפרוסי, דהא מסתמא נמי אין כור ודות בכלל הבית ופירב ודאי לטפויי מילתא קאמר ולהתיבו שמשייר לעצמו (ערכין יט:) ולרבנן לא אתי לטפויי כלל, דבנלאי הכי שייר לעצמו דרך ולרווחא דמילתא אמר כן שלא יאמר הלוקח כל הבית מכרת לי ולא עכבת דרך, שאין כל מוכרין בקיאין בדינין והלוקח פירש כל כך (לעיל מד.). לפיכך. הואיל ואין חולצין אא"כ מכירין, כותבין גט חליצה. עדים שראו שחלצה יכולין לכתוב לה ואע"פ שאין מכירין הלא חייסינן שמא טעו ב"ד בהלכה זו לומר חולצין אע"פ שאין מכירין יחלצו לה ממי שאינו יבמה (יבמות קו:).

רבינו גרשום (המשך)

מכירין שזו יבמתי של זה. ומכירין נמי שזו שמאנת היא ארוסה של זה שמאנת בו לפיכך הואיל ואמרן דאין חולצין ולא ממאנין אא"כ מכירין אם לא כתבו אותו ב"ד שחלצו (בפניהם) גט חליצה או גט מיאון שלא הספיקו. ובאו עדים שהיו באותה חליצה לפני ב"ד אחר ואמרו ב"ד לא הספיקו לכתוב גט חליצה כתבו לה אתם גט חליצה או גט מיאון כותבין לה זה ב"ד שני גט חליצה ומיאון אף ע"פ שאין מכירין היכם. מאי טעמא. אין חולצין ב"ד ראשון אא"כ מכירין לאי משום דחוששין לב"ד טועין. דאיכא למיחש דאי לא היו מכירין ב"ד ראשון סברי הללו ב"ד שני שלעולם לא היו נזקקין לחלוץ להם ב"ד אי לאו דמכירין אותן ויטעו בכך והיו כותבין גט חליצה. מכירין ב"ד שני לב"ד ראשון אלא אם כן מכירין וחכ"א כו'. והיינו איפכא מלישנא קמא: ואף ר' מאיר לא אמר. דאין כותבין אא"כ מכירין אלא משום דחוששין לב"ד טועין. דשמא יביאו היורשין כתב עדות הצואה לפני ב"ד ולא ידקדקו ב"ד אם עדים הללו שחתומים על אותה צואה אם לשום עדות צואה כלבד חתמו או משום שהיו יודעין באמת שפלוני היה חייב לו יטעו ב"ד ויאמרו דאי לא היו יודעין שהוא חייב לו הם לא ידעו אלא עדות הצואה כלבד וחייביהו ליתן בלא ראיה אחרת והיינו שלא כדין ומשום הכי אמרינן אין כותבין אא"כ יודעין החוב. ורבנן לא חיישי דליטעי ב"ד בהכי הלכך אין חוששין לב"ד טועין אלא כותבין אע"פ שאין מכירין וב"ד ידקדקו בדבר ולא יחייבו לו ליתן בלא שטר ראיה אחרת: ומאי שנא. מלתא דרב דימי מההיא דרבא: דאמר רבא אין חולצים. ב"ד ליבם אלא [א"כ]

ה"ג

והכא נמי לרב דימי ליחוש לב"ד טועין. ומשני רב דימי בי דינא בתר בית דינא לא דייקי. הללו ב"ד שני לא ידקדקו על ב"ד ראשון אלא סבורין הן שלא חלצו אא"כ הכירו וסומכין הללו עליהן וכותבין [והלכך] אין חולצין אא"כ מכירין כדי שלא יטעו ב"ד שני אבל להיכא דאמר שכיב מרע יש לי מנה אצל פלוני העדים כותבין אע"פ שאין מכירין דאין חוששין לב"ד טועין דבתר כל עדים מדקדקי ב"ד עליהם אי לא ולא יוציאו האי מנה בלא ראיה גמורה הלכך אין חוששין כאן לב"ד טועין: **פים'** האב תולש. מן פירות הקרקעות הללו שכתב לבנו אותן כל ימי חייו [ומאכיל] לכל מי שירצה. ומה שהניח תלוש בשעת מיתה. הרי הוא ליורשים כולם: ומקשינן מה שהניח תלוש הרי הן של יורשין אבל המחובר הרי הוא של מקבל מתנה דכגופה של קרקע דמי ואקנייה ליה לאחר מיתה: אבל פירות מחוברין שהניח בקרקע לא היו יורשין כולן אלא דהאי בן בלבד שכתב לו גוף הקרקע. כלומר ולא הוי

ה"ג **והתניא שמין אם המחוברין ללוקח.** ובתוספתא דכתובות היא שנויה מכר הבן ומת האב אם יש בנכסים מחוברים לקרקעות שמין לו ולעולם מיהא קתני הכותב כל נכסיו לבנו לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה ופירושה הכותב כל נכסיו מהיום ולאחר מיתה לבנו והלך אותו הבן ומכר הנכסים הללו בחיי אביו ואחר זמן מת האב זכה הלוקח במה שמכר לו בגופה של קרקע ואם יש בנכסים פירות מחוברין לא זכה הלוקח אלא בגופה של קרקע אבל בפירות אע"ג דמחוברים הן ליורשין: ומשני **כאן בבנו.** מתני' שכתב לבנו ולא מכרן לאחר בחיי האב דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כדמפרש לקמיה לדעת כן אקני ליה גופא לאחר מיתה עם פירות הממחוברין דליכי בהו אינו גופיה ולא לדעת כן שיזכה בהן הלוקח מבנו בחייו אי נמי הבן עצמו לא אקני ללוקח דהוא אחר אלא הגוף ולא הפירות אע"ג דמחוברין: **כאן באחר.** שמכרו הבן לאחר בחיי האב וה"ה אם כתבו האב לאחר מהיום ולאחר מיתה שאין לו חלק במחוברין: **מתני' הניח בנים גדולים וקטנים.** בדלא כתב נכסי מיירי: **מפתרנסין.** לבוש וכסות: **נזונין.** מזונות ממש. ולפי שפרנסת הגדולים מרובין מפרנסת הקטנים ומזון הקטנים וטפולן מרובה משל גדולים לכך הולרך לומר שהקטנים מעכבין על הגדולים מלהתפרנס והגדולים מעכבין על הקטנים מליזון מתפוסת הבית אלא חולקין בשוה ויתפרנס ויזון כל אחד מחלקו: **נשאו גדולים.** נשים ועשו לרכי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהן קודם חלוקה ישאו גם הקטנים כמו כן קודם חלוקה: **ואם אמרו קטנים.** לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאים עתה כמו שנשאתם אתם בחיי אבינו: **אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם.** בחייו נתן והכי מפרש לה בגמ': **הניח בנות.** ולא בנים: **גדולות וקטנות כו'.** הכי מיפרשא כולה כדפרשינן גבי בנים: **נשאו גדולות.** לאחר מיתת האב ישאו נמי קטנות: **וזה חומר בבנות.** היכא דבנות יורשות מהיכא דבנים יורשין ואיכא נמי בנות בהדייהו שהבנות מזונות מן הבנים בנכסים מרובין כדתנן בריש פירקין לקמן [ע"ב] הבנים יירשו והבנות מזונות

והא תניא [ו] שמין את המחוברין ללוקח אמר עולא לא קשיא [א] כאן בבנו כאן באחר [ב] הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו: **מתני'** [ג] הניח בנים גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסין על ידי הקטנים ולא הקטנים נזונין על הגדולים אלא חולקין בשוה [ד] נשאו הגדולים ישאו הקטנים ואם אמרו קטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם [ה] אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן [ו] הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות על ידי הקטנות ולא הקטנות נזונות על הגדולות אלא חולקות בשוה נשאו גדולות ישאו קטנות ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן זה חומר בבנות מבבנים שהבנות נזונות על הבנים ואין נזונות על הבנות: **גמ'** אמר רבא [ז] האי גדול אחי דלבש ואיכסי מביתא מאי דעבד עבד והא אנן תנן אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים מתני' [ח] בשרכא שרכא פשיטא מהו דתימא ניחא להו דלא נינוול קמ"ל: נשאו גדולים ישאו קטנים: מאי קאמר אמר רב יהודה [ט] הכי קאמר נשאו גדולים לאחר מיתת אביהן ישאו קטנים לאחר מיתת אביהן אבל נשאו גדולים בחיי אביהן ואמרו קטנים לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן אלא מה שנתן להן אביהן נתן: הניח בנות גדולות וקטנות: שלח ליה אבוה בר גניבא לרבא [י] ילמדנו רבינו [כ] לוותה ואכלה ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי או יורש הוי [ל] לוקח הוי ומלוה על פה אינו גובה מן הלקוחות או דלמא יורש הוי ומלוה על פה גובה מן היורשין אמר ליה תנינא נשאו גדולות ישאו קטנות מאי לאו נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל לא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות לבעל איני והא תני ר' חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל דלמא שאני פרנסה דאית לה קלא א"ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה [מ] מי שמת והניח אלמנה ובת אלמנתו נזונת מנכסיו נשאת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו מתה הבת אמר רב יהודה בן אחותו של ר' יוסי [נ] (בן) חנינא ע"י היה מעשה [ס] ואמרו אלמנתו נזונת מנכסיו אי אמרת בשלמא יורש הוי משום הכי אלמנתו נזונת מנכסיו אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת מנכסיו אמר אביי אי לאו דשלח רבין אנן לא ידעינן והא [ע] תנן [פ] אלו הן שאין חוזרין ביובל הבכורה והיורש

והתניא שמין. גרסינן דברייתא היא בתוספתא דכתובות כמו שפירש ר"ש:

מתני' בשרכא. בכל הספרים כתוב שרכא בריש ובערוך גרס שדכא בדלית והוא לשון שקט כמו ותשקוט הארץ ומתרגמינן ושדיכת ארעא (שופטים ה) כלומר אדם בטל ושקט אינו עוסק בכלום וכן יודע ליד איש שדה ומתרגמינן נחשדכן (בראשית כה) שהיה נח ושקט ובהחובל (ב"ק דף נב: ושם) מטייל ואזל דיקלא בישא לגבי קיני דשדכא [צ]:

והיורש

ריחף וקמ"ל דלא: נשאו גדולים מן הנכסים לצורך לישא נשים ישאו קטנים מן הנכסים: אם אמרו קטנים כו': מאי קאמר. כלומר היכי מתרצי מתני' רישא קתני נשאו גדולים ישאו קטנים דמשמע דשוין אהדדי וסיפא קתני אם אמרו קטנים הרי אנו נושאין כדרך שאתם נשאתם אין שומעין להם דמשמע דלא שוין אהדדי: אמר ר' יהודה ה"ק נשאו גדולים. אשה מתפושת ישאו קטנים נמי כנגדן מן הממון אבל אם נשאו בחיי אביהן ונתן להם אביהן ממון אם אמרו הקטנים לאחר מיתת אביהם הרי אנו נושאין עכשיו מתפושת הבית כדרך שנשאתם אתם בחיי אביהן אין שומעין להן אלא מחלקין הירושה: הניח בנות גדולות וקטנות כו'. כדמפ' גבי בנים הכי נמי מפרשינן גבי בנות. וכי היכי דמקשי' ומתרצי' גבי בנים ה"נ גבי בנות: וזה החומר בבנות מבנים. שהבנות נזונות מממון הבנים בנכסין מועטין והבנים ישאלו על הפתחים:

ה"ג **והתניא שמין אם המחוברין ללוקח.** ובתוספתא דכתובות היא שנויה מכר הבן ומת האב אם יש בנכסים מחוברים לקרקעות שמין לו ולעולם מיהא קתני הכותב כל נכסיו לבנו לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה ופירושה הכותב כל נכסיו מהיום ולאחר מיתה לבנו והלך אותו הבן ומכר הנכסים הללו בחיי אביו ואחר זמן מת האב זכה הלוקח במה שמכר לו בגופה של קרקע ואם יש בנכסים פירות מחוברין לא זכה הלוקח אלא בגופה של קרקע אבל בפירות אע"ג דמחוברין הן ליורשין: ומשני **כאן בבנו.** מתני' שכתב לבנו ולא מכרן לאחר בחיי האב דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כדמפרש לקמיה לדעת כן אקני ליה גופא לאחר מיתה עם פירות הממחוברין דליכי בהו אינו גופיה ולא לדעת כן שיזכה בהן הלוקח מבנו בחייו אי נמי הבן עצמו לא אקני ללוקח דהוא הגוף ולא הפירות אע"ג דמחוברין: **כאן באחר.** שמכרו הבן לאחר בחיי האב וה"ה אם כתבו האב לאחר מהיום ולאחר מיתה שאין לו חלק במחוברין: **מתני' הניח בנים גדולים וקטנים.** בדלא כתב נכסי מיירי: **מפתרנסין.** לבוש וכסות: **נזונין.** מזונות ממש. ולפי שפרנסת הגדולים מרובין מפרנסת הקטנים ומזון הקטנים וטפולן מרובה משל גדולים לכך הולרך לומר שהקטנים מעכבין על הגדולים מלהתפרנס והגדולים מעכבין על הקטנים מליזון מתפוסת הבית אלא חולקין בשוה ויתפרנס ויזון כל אחד מחלקו: **נשאו גדולים.** נשים ועשו לרכי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהן קודם חלוקה ישאו גם הקטנים כמו כן קודם חלוקה: **ואם אמרו קטנים.** לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאים עתה כמו שנשאתם אתם בחיי אבינו: **אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם.** בחייו נתן והכי מפרש לה בגמ': **הניח בנות.** ולא בנים: **גדולות וקטנות כו'.** הכי מיפרשא כולה כדפרשינן גבי בנים: **נשאו גדולות.** לאחר מיתת האב ישאו נמי קטנות: **וזה חומר בבנות.** היכא דבנות יורשות מהיכא דבנים יורשין ואיכא נמי בנות בהדייהו שהבנות מזונות מן הבנים בנכסים מרובין כדתנן בריש פירקין לקמן [ע"ב] הבנים יירשו והבנות מזונות

דהכי הוה מנאי כתובה בנן נוקבן דיהויין ליכי מינאי לינון מתזון מנכסי כו' [כתובות נב:]: **ואין מזונות [ו] מן הבנות.** הקטנות מן הגדולות דבמקום שהן יורשות כל הנכסים ליכא מנאי כתובה דמזון בנן נוקבן: **גמ' גדול אחי.** שנשא ונתן בנכסים ואיכא הנאה ליתמי כי מיכסי מלבושים נאים כי היכי דלישתמעו מילה: **מאי דעבד עבד.** ולא יטלו כנגדו וחייו לכתחלה אין נזונין ממון אחיו כל כך [ז]: **בשרכא.** אדם בטל אין להם ריוח בדבר: **מאי קאמר.** דתמני' לפי משמעותה קשיא דישא לפיפא דקתני דישא נשאו גדולים ישאו קטנים והדר תני אם אמרו קטנים דמשמע לא ישאו קטנים: **ועמדה ונישת.** והכניסה כל נכסיה לבעלה כדרך נשואה: **בעל לוקח הוי.** מי שיוהו רבנן בנכסי אשתו בין בחייה בין לאחר מיתה כדין לוקח או כדין יורש ונפקא מינה לכל דיינין החלוקין בין מקח לירושה כי הוי לקמן בשמעתין: **ישאו קטנות מבעל.** חלקם המגיעם. אלמא יורש הוי: **ישאו קטנות לבעל.** מממון אביהן המונח ועומד עדיין בתפוסת הבית כנגד אותו ממון שנטלה הגדולה: ומקשינן **והתני ר' חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל.** אלמא מיד הבעל מוציאים מכלל שהכניסה לו כל הממון ואפי' חלק הקטנות ושמע מינה מדמוציאין מידו דיורש הוה דאי לוקח הוה מלוה על פה הוא ולא טריף ממשעבדי. ומשני לעולם לוקח הוי מיהו מלוה בשטר היא האי פרנסת הקטנות דשאני פרנסת נשואין דאית ליה קלא וכמלוה בשטר דמיא הלכך טריפא ממשעבדי ומוציאין אפי' מיד הלקוחות דגרסינן בפ' מציאת האשה [כתובות סט.] האחין שהיעבדו מוציאין אפי' מיד הלקוחות לפרנסה ואין מוציאין למזונות וכל שכן מן היורשין ולעולם אימא לך לוקח הוי ולענין לוותה ואכלה ונישאת לא נגיען מבעל: **אמר ליה רב פפא לרבא.** דבעי למפשט מדרבי חייא יורש הוי: **לאו היינו דשלח רבין כו'.** ומהא איכא למפשט שפיר דיורש הוי: **אלמנתו נזונת.** בתנאי כתובתה שכך כתב לה ואת תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסיי כל ימי מיגר ארמלותיך [שם נב:]: **ניפא הכא.** והכניסה הנכסים לבעלה אלמנתו נזונת מנכסיו: **מתה הכא.** וירשה בעל: **אמר רב יהודה כו'.** אמורא הוא: **ואמרו אלמנתו נזונת.** דלעולם היא מזונת עד שתנשא או שתתבע כתובתה או שירצו היורשין ליתן לה כתובתה כדאמרינן בכתובות [שם]: **אי אמרת בשלמא.** בעל בנכסי אשתו אפילו בחייה יורש הוי משום הכי קתני ניפא הכא אלמנתו נזונת מנכסיו דאע"ג דמזון האשה והבנות לא טריפא ממשעבדי דהיינו לקוחות מיורשין מיהא גבייה: **אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת.** והתנן בהמקדיש (גיטין ד' מח:) אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם: **והא תנן.** בבכורות: **שאין חוזרין.** לבעליהן שאין חוזרין אלא ממכר: **הבכורה.** חלק בכורת הבכור כדמפרש התם [בכורות נב:] מתנה קרייה רחמנא לתת לו פי שנים [דברים כא]:

והיורש

מעשה. שאירע כן ובאו לפניו לדין ואמרו חכמים דאפ"ה דמתה הבת הואיל שהנכסים שהכניסה לו בידו הן דין הוא דנזונות: אי אמרת בשלמא דהאי בעל יורש הוי. בנכסי אשתו משום הכי נזונת האלמנה דקדמה שטר כתובתה שנתחייב לה בעלה כמזונותיה מקמי דנפלה ליה האי ירושה לבעל משום דאין יורש אלא לאחר מיתת אשתו ומשהכנה דקדמה שעבוד אלמנה קודם שעבודו של בעל אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת והא קיי"ל אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם והני נכסים משועבדים הם לבעל משעה שהכניסתו לו אשתו. אלא לאו ש"מ יורש הוי ומשום הכי נזונת. ואם נפשך לומר הא קדם שטר כתובתה מן הבעל שהוא כלוקח ואיכא למימר בדין הוא דנזונת. אפ"ה דקדם אינה נזונת כדפרש' לעיל מפני תקון העולם: אלו שאין חוזרין ביובל. דלא חשיב כזביני דהדרי משום דזכיניהו רחמנא

ו) ונראה לומר כוונו הרב"ם ז"ל וכתבי והתניא גרסי' ור"ל לפפוקי מגי' רבינו.

מסורת הש"ס

ו) [תוספ' כתובות פ"ח], ב) [לקמן קמב:], ג) [עי' תוס' כ"מ קד. ד"ה הכי גרסינן], ד) כתובות מט:, ה) [ל"ל בדבר], ו) בכורות נב:, ז) בס"ל: אחיו לבד, ח) [ועי' תוס' בבא קמא נב: ד"ה דשרכא],

גליון הש"ס

גמרא ילמדנו רבינו ליתה ואבלה. עיין כ"מ דף קד ע"ב תד"ה ה"ג:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ואין מזונות הבנות כל"ל ומיתת מן נמתקן:

מוסף רש"י

נשאת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו. אע"ג דאמור רבנן בעל בנכסי אשתו לוקח סי' וקיימא לן אין מוציאין למזון האשה מנכסים משועבדים, הכא שייוהו רבנן כיורש משום פסידא דאלמנה, והכי מפורש בית נוחלין (כתובות שם).

רבינו גרשום

בכח האב שיהא יכול להורישן לשאר בניו אע"ג דגדלה הפירות בחייו: והתנן שמין את המחובר ללוקח. אדם שמכר שדה לחבירו. לסוף י' שנים ולא בתוך י' וכשהשלימו י' שנים היה חבואה של מוכר מחוברין לקרקע ועדיין לא נגמר בישולן אין אומרים דכנוף הקרקע דמיין ומכורין ללוקח אלא שמין אותן מחוברין ללוקח והוא קונה אותם משום דברשותיה דמוכר גדלו. ה"ג האי אב דהניח פירות מחוברים בחיי אביהן גדלו ואמאי לא הוה ברשותן אלא דהאי בן לחוד: כאן בבנו. הואיל ודעתו של אב קרובה אצל בניו כשכתב לו כל נכסים לאחר מותו מחל לו הפירות שבשעת מותו. אבל מוכר לאחר לא מחל לו הפירות לפיכך שמין. ואמר לן רבי ו) דמשנה זו שמין את המחוברין ללוקח אין ידרש היכן הוא: **פים'** הניח בנים גדולים וקטנים. והניח נכסים וקודם שחלקו הממון אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים. כלומר אין קונין הגדולים מלבוש מתפושת הבית מפני שלא יתמעט חלקן של קטנים מפני שלגדולים צריכין יותר מלבוש מקטנים וקטנים צריכין יותר מזונות שאוכלין בכל שעה ביום לפיכך לא יזונו מחלקן של גדולים אלא חולקין הנכסים בשוה ויעשה כל אחד בחלקו מה שרוצה: האי גדול אחי שלבש וכסה עצמו. מתפושת הבית. מאי טעמא דמתני' דקתני דאין מתפרנסין דאפי' הרי גדול אחי: בשדכא עסקינן. כלומר אדם בטל שאין מרויח מן הנכסים כלום אבל אחר שמרויח מאי דעבד עבד: בשדכא פשיטא. דאין מתפרנסין הואיל דלית להו הנאה מינה לא מחלי ליה: מהו דתימא. מחלי ליה משום דלא תזלזל שלא ילך ערום

רבינו גרשום (המשך)

ילמדנו רבינו. בתולה או אלמנה שלותה ממון מאחרים ואכלה ואח"כ עמדה ונישאת לבעל קודם שתשלם והביאה לבעל נכסים מאי: בעל בנכסי אשתו (יש לו דין) לוקח הוי או יורש הוי. [לוקח הוי] ולא יפרע כלום משום דמליה על פה אינה גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא למלוה על פה. או דלמא יורש הוי וגובה כו': מאי לאו נשאו גדולות לבעל שלוו ונתפרנסו מממון הקטנות ונישאו לבעל הגדולות ישאו קטנות מה שלוו ואכלו אחיותיהן משלהן ישאו מממון הבעל אלמא דבעל בנכסי אשתו יורש הוי ויש לו דין יורש ומלוה על פה גובה מן היורשין. לא לעולם אימא לך לוקח הוי ומתני הכי נשאו גדולות לבעל מתפושת הבית הכי נמי כשנשאו קטנות לבעל יטלו כנגדן: והתני ר' חייא. בפירוש כמו דאמרן מעיקרא ומשמע דיורש הוי: לעולם לוקח הוי. והכא מ"ט גובות הקטנות מן הבעל הא לאו יורש [הוא] משום הכי גובה שאני פרנסה שנוטל ממון מן הקטנות דקלא אית ליה וכמלוה בשטר דמי ומלוה בשטר גובה מן הלקוחות: א"ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה. דבעל יורש הוי: מי שמת והניח. אשתו ובת שיהא של שניהם ואין לה יורש אלא היא אלמנתו נזונת מנכסי בעלה לפי כי על היורשין ליתן לה לאלמנה מזונות: נשאת הבת. והכניסה הנכסים לבעלה שירשה מאביה שאלמנה זו רואיה ליזון מהן. אע"פ שנישאת לבעל אפ"ה אלמנה נזונת מנכסים של חתנה שהכניסה לו הבת: מתה הבת דהשתא לאו ברשותה נכסים קיימו: אמר ר' יהודה על ידי היה

עין משפט נר מצוה

קעז א מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הל' יג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמז סעיף ב:

קעח ב מיי' פ"ט מהל' נחלות הל' יב (ופי"ט מהל' אישות הל' כג) סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רפו סעיף א:

קעט ג ד מיי' מהלכות נחלות פט טוש"ע שם סעיף ג:

ה מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה כב טוש"ע אה"ע סי' קיב סעיף יח):

קפ ו ז מיי' שם הל' טו טוש"ע שם ס"ב:

קפא ח מיי' שם הל' יב טוש"ע שם ס"ג:

קפב ט מיי' פכ"ו מהל' מלוה ולוה הל"ב ופי"ח מהל' זכיה ומתנה הל"ג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קיב סעיף ה וסי' קלב סעיף ב טוש"ע אה"ע סי' לא ס"ב וס"ד:

קפג י כ מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף ד (וכרב אלפס עוד בכתובות פד:):

קפד ל מיי' פי"ח מהל' שמיטה ויובל הל' כ והלכה כח:

קלט: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

א א ב מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הל' ז' סמג עשין מח לז טוש"ע חו"מ סי' קיב סעיף יא:

רבינו גרשום

אלמא בעל בנכסי אשתו יורש הוי: נכסי מלוג. להכי קרי נכסי מלוג שכיון שלא קבל עליו הבעל אחריות מתחסרין והולכין כמו שמולגין את הראש שמתחסר השער להכי מקרי נכסי מלוג. אי אמרת בשלמא לוקח הוי משום הכי מפיק דקדם שעבוד לקיחתו משעה שהכניסה לו והלקוחות לא קנו עדיין אלא אי אמרת כיורש הוי הלא הוא אינו יורש בנכסי אשתו אלא לאחר מיתת אשתו והלקוחות קדם שעבודן קודם מיתתה אלא לאו ש"מ משום הכי מוציא הבעל בנכסי אשתו דלוקח הוי. אלמא אע"ג דשלח רבין באגרתיה דבעל יורש הוי ליכא למשמע מינה דהשתא מצינן למשמע דלוקח הוי: משום פסידא דידיה דלא תיפוק מידיה ביובל ירושת אשתו דאי דיינינן ליה בלוקח נפקא מינה ביובל כשאר לקוחות. לגבי רבי יוסי ב"ר חנינא טבא עבדי ליה לבעל. דשרינהו כלוקח משום פסידא דידיה הוי דאי אמרת יורש הוי אם כן קדמה קניית לקוחות מירושתו שאין ירושה אלא לאחר מיתה אבל כי משורינן ליה לוקח קדמה קנייתו למכירתה משום הכי מוציא מיד הלקוחות גבי רבין דשלח באגרתיה דיורש הוי משום פסידא דאלמנה דתהוי נזונת מנכסי יורשין שויהו רבנן כיורש כי היכי דתיקום שטר שעבוד כתובתה מירושתו של בעל שיורש הכת דאי אמרינן דבעל כלוקח הוי אינה נזונת דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים ללוקח מפני תקון העולם. ומקשי' משום דפסידא דאלמנה אמרת שויהו רבנן כיורש הא גבי מילתא דרבי יוסי ב"ר חנינא דאיכא פסידא ללוקח דבעל מוציא מידו ושויהו רבנן לבעל כלוקח. ואי משום חששא דפסידא איבעי רבנן לשויהו כיורש דהשתא לא קא מפסדי לקוחות דשעבודן הוי קדם מירושת הבעל. התם שאני הוא ובדין הוא דליפסדו מדידהו דהלקוחות הוא דאינהו דאפסידו אנפשייהו דלא איבעי להו למזבן כו'. אבל גבי אלמנה מאי הוי לה למיעבד משום הכי שויהו רבנן כיורש דלא תפסיד אלמנה במזונות":

הדרן עלך יש נוחלין

פ"ש מי שמת כו' בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו. שיהא הממון בחזקתם: והבנות יזונו. מן הנכסים עד שינשאו ונוטלות עישור נכסים: כדי שיזונו אלו ואלו כל סיפוקן בין בפרנסה בין במזונות עד שיבגרו עד שיביאו שערות הבנות לי"ב שנה ויום א' והבנים לי"ג שנה ויום א' ואי ליכא כדי שיזונו אלו ואלו עד שיבגרו אלא יש בהם כדי מזונות של י' שנים.

והיורש את אשתו. פי' בקונטרס ואי הוי לוקח מחייב גם לאחר מיתה לא פקע והוי לוקח ואין נראה דהא מחייב אין לו אלא פירות ונראה לר"י לפרש דמבעיא ליה אם בעל יורש הוי או לוקח הוי בין מחייב בין לאחר מיתה מדלא מפליג מידי ופשיט מדרבין דלכל הפחות הוי יורש לאחר מיתה כדקאמר מתה הבת אלמנתו נזונת מנכסיו אע"פ שהבעל יורשה אבל מחייב אין להוכיח מדבריו דהוי יורש אע"ג דקאמר נשאת הבת אלמנתו נזונת דהא אפילו הוי לוקח מחייב קאמר שפיר דנזונת שתוכל למכור הגוף מחייב והפירות לאחר מיתה כיון דבעל יורש הוי לכל הפחות לאחר מיתה ולהכי קא"ל אביי ומי לאו דשלח רבין לא הוה ידעינן דהוי יורש לאחר מיתה והתנן אלו אמין מוזרים ביובל הכנסורה והיורש את אשתו אלמנת דיורש הוי לאחר מיתה: **גבי** יובל שויהו רבנן ביורש. לאו דוקא נקט שויהו רבנן דהא כיון דאית ליה דיורשת הבעל דאורייתא דהכי אמר בבכורות (ד' נג:) וכן פי' בקונטרס אלא שויהו רבנן בעי למימר הניחוהו להיות יורש ולא עשאוהו לוקח: **התם** אינהו **אפסידו אנפשייהו כו'.**

תימה דבפרק מי שהיה נשוי (כתובות ד' לה:) אמר אביי נכסי לך ואחריך לפלוני ומכרה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות ואחריך מיד בעל ולוקח מיד אחריך ואוקימנא בידא דלוקח ופריך התם מאי שנא מהא דתנן דיעשו פשרה ביניהם ומשני התם אית להו לדידא דפסידא לכולהו הא לוקח הוא דאית ליה פסידא פי' וכיון דאיכא פסידא דלוקח שויהו רבנן (ג) בעל כיורש ואין מוציא מיד לוקח והשתא האמר הכא דאיהו דאפסיד אנפשיה דלא ה"ל למיזבן מאתתא דיתבא תותי גברא לפי דהבעל יוציא מידו וכ"ת התם לא אפסיד אנפשיה שהוא סבור שלא יטול הבעל ממנו לפי שאחריך יוציא מידו מ"מ הרי יודע דיחזרו חלילה ויצטרכו לעשות פשרה וירויח הבעל ואור"י דהתם לא אפסיד אנפשיה לפי שסבור שיעשה פשרה עם אחריך ולא יגבה הבעל כלום ואי"ת מ"ש מהא דאמר התם לעיל נכסי לך ואחריך לפלוני עמדה ומיסת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום אלמא אע"ג דאיכא פסידא לאחריך הוי בעל לוקח וי"ל דמתנה שאני דאין כל כך פסידא אם לא יקבל במתנה ואי"ת דאמר גרים המפקיד (ב"מ ד' לה. וסס) שמו לה לאשה ואנסיבא לו שמו מינה (ד) ואנסיבא בעל לוקח הוי ולא מיהדר כו' אע"ג דאיכא פסידא נגוה לא מיהדר ליה אדעת אע"פ דשומת הדדא לעולם וי"ל כיון דבדין לא הדר אלא משום ועשית הישר והטוב לא חשיב כל כך פסידא עוד מקשים דאמר בהחובל (ב"ק ד' פט. וסס) כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מני רב אמרו תקנת אושא מתני' היא העבד והאשה פגיעתן רעה אחרים אחבלו בהם חייבים והם אחבלו באחרים פטורין ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא מזיק נכסי מלוג ותיתיב ליה משמע הא איתא לתקנת אושא לא ליתיב ליה ולא מידי ואמאי הא לא תקנו רבנן דהוי לוקח אלא היכא דליכא פסידא לאחריני אבל הכא איכא פסידא דנחבלים וי"ל דהוה מצי למפרך ולטעמיך אלא דבלאו הכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דלא קשה מידי דהא כיון דתקינו רבנן דבעל מוציא מיד הלקוחות לטובתו היכא דליכא פסידא לאחריני לא פלוג ותקנו דבכ"מ אשאה מוכרת הבעל מוציא אפילו במקום שחבלה באחרים דאיכא פסידא דאחריני כיון דלא שכיחא מלתא שיהא פסידא דאחריני לכך לא פלוג רבנן ובכל מקום מוציא:

הדרן עלך יש נוחלין

מי שמת: והבנות יזונו. מה שהזכיר רשב"ם בהדי מזונות פרנסה אין נראה לריב"ן דהא מזונות הייו אכילה ושתיה ופרנסה הייו מלבושין ומתפרנסות וכן בכמה דוכתי משמע דתרי מילי ניהו: **אמר** ר"ג **רואה אני את דברי אדמון.** בכתובות (ד' קט.) אמר כ"מ שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רבא לרב נחמן אפי' בברייתא כו' מכל הניא קונגיא משמע דהלכה כאדמון ותימה דהכא בגמרא כולה שמעתא כרבנן דאדמון ודלא כהלכתא דא"ר ג(יוסי) א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין וכו' ובעיא נמי דר' ירמיה מר' אבא (ה) הוא אליבא דרבנן ואמר נמי בסוטה (ד' כא:) היכי דמי דשע ערוס א"ר ג(יוסי) א"ר יוחנן זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטין וכ"ה וה"ג ורב אלפס פסקו כרבנן דאדמון משום דשמעתין דהכא כוותייהו אזלא ור"ת אומר דאדמון לא פליג ארבנן אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין אבל מ"מ כרבנן ס"ל ולא משמע הכי מדקאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון: [ועיין תוספות כתובות קח: סד"ה אדמון]:

והיורש את אשתו אמר ליה רבא והשתא דשלח מי ידעינן (ו)**האמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה** (ו) **נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא אמר רב אשי בעל שויוהו רבנן כיורש ושויוהו רבנן כלוקח והיכא דטבא ליה עבדו ליה גבי יובל שויוהו רבנן כיורש משום פסידא דידיה גבי דר' יוסי בר' חנינא שויוהו רבנן כלוקח משום פסידא דידיה גבי דרבין משום פסידא דאלמנה שויוהו רבנן כיורש והא גבי דר' יוסי בר' חנינא דאיכא פסידא ללקוחות ושויוהו רבנן כלוקח התם אינהו אפסידו אנפשייהו כיון דאיכא בעל לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי גברא:**

הדרן עלך יש נוחלין

מי (ז) שמת והניח בנים ובנות (א)בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'** וכמה מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיזונו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים (ב)כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו

שקלי

והיורש אם אשתו. פי' בקונטרס ואי הוי לוקח מחייב גם לאחר מיתה לא פקע והוי לוקח ואין נראה דהא מחייב אין לו אלא פירות ונראה לר"י לפרש דמבעיא ליה אם בעל יורש הוי או לוקח הוי בין מחייב בין לאחר מיתה מדלא מפליג מידי ופשיט מדרבין דלכל הפחות הוי יורש לאחר מיתה כדקאמר מתה הבת אלמנתו נזונת מנכסיו אע"פ שהבעל יורשה אבל מחייב אין להוכיח מדבריו דהוי יורש לאחר מיתה כיון דבעל יורש הוי לכל הפחות לאחר מיתה ולהכי קא"ל אביי ומי לאו דשלח רבין לא הוה ידעינן דהוי יורש לאחר מיתה והתנן אלו אמין מוזרים ביובל הכנסורה והיורש את אשתו אלמנת דיורש הוי לאחר מיתה: **גבי** יובל שויוהו רבנן ביורש. לאו דוקא נקט שויוהו רבנן דהא כיון דאית ליה דיורשת הבעל דאורייתא דהכי אמר בבכורות (ד' נג:) וכן פי' בקונטרס אלא שויוהו רבנן בעי למימר הניחוהו להיות יורש ולא עשאוהו לוקח: **התם** אינהו **אפסידו אנפשייהו כו'.**

תימה דבפרק מי שהיה נשוי (כתובות ד' לה:) אמר אביי נכסי לך ואחריך לפלוני ומכרה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות ואחריך מיד בעל ולוקח מיד אחריך ואוקימנא בידא דלוקח ופריך התם מאי שנא מהא דתנן דיעשו פשרה ביניהם ומשני התם אית להו לדידא דפסידא לכולהו הא לוקח הוא דאית ליה פסידא פי' וכיון דאיכא פסידא דלוקח שויוהו רבנן (ג) בעל כיורש ואין מוציא מיד לוקח והשתא האמר הכא דאיהו דאפסיד אנפשיה דלא ה"ל למיזבן מאתתא דיתבא תותי גברא לפי דהבעל יוציא מידו וכ"ת התם לא אפסיד אנפשיה שהוא סבור שלא יטול הבעל ממנו לפי שאחריך יוציא מידו מ"מ הרי יודע דיחזרו חלילה ויצטרכו לעשות פשרה וירויח הבעל ואור"י דהתם לא אפסיד אנפשיה לפי שסבור שיעשה פשרה עם אחריך ולא יגבה הבעל כלום ואי"ת מ"ש מהא דאמר התם לעיל נכסי לך ואחריך לפלוני עמדה ומיסת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום אלמא אע"ג דאיכא פסידא לאחריך הוי בעל לוקח וי"ל דמתנה שאני דאין כל כך פסידא אם לא יקבל במתנה ואי"ת דאמר גרים המפקיד (ב"מ ד' לה. וסס) שמו לה לאשה ואנסיבא לו שמו מינה (ד) ואנסיבא בעל לוקח הוי ולא מיהדר כו' אע"ג דאיכא פסידא נגוה לא מיהדר ליה אדעת אע"פ דשומת הדדא לעולם וי"ל כיון דבדין לא הדר אלא משום ועשית הישר והטוב לא חשיב כל כך פסידא עוד מקשים דאמר בהחובל (ב"ק ד' פט. וסס) כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מני רב אמרו תקנת אושא מתני' היא העבד והאשה פגיעתן רעה אחרים אחבלו בהם חייבים והם אחבלו באחרים פטורין ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא מזיק נכסי מלוג ותיתיב ליה משמע הא איתא לתקנת אושא לא ליתיב ליה ולא מידי ואמאי הא לא תקנו רבנן דהוי לוקח אלא היכא דליכא פסידא לאחריני אבל הכא איכא פסידא דנחבלים וי"ל דהוה מצי למפרך ולטעמיך אלא דבלאו הכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דלא קשה מידי דהא כיון דתקינו רבנן דבעל מוציא מיד הלקוחות לטובתו היכא דליכא פסידא לאחריני לא פלוג ותקנו דבכ"מ אשאה מוכרת הבעל מוציא אפילו במקום שחבלה באחרים דאיכא פסידא דאחריני כיון דלא שכיחא מלתא שיהא פסידא דאחריני לכך לא פלוג רבנן ובכל מקום מוציא:

הדרן עלך יש נוחלין

מי שמת: והבנות יזונו. מה שהזכיר רשב"ם בהדי מזונות פרנסה אין נראה לריב"ן דהא מזונות הייו אכילה ושתיה ופרנסה הייו מלבושין ומתפרנסות וכן בכמה דוכתי משמע דתרי מילי ניהו: **אמר** ר"ג **רואה אני את דברי אדמון.** בכתובות (ד' קט.) אמר כ"מ שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רבא לרב נחמן אפי' בברייתא כו' מכל הניא קונגיא משמע דהלכה כאדמון ותימה דהכא בגמרא כולה שמעתא כרבנן דאדמון ודלא כהלכתא דא"ר ג(יוסי) א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין וכו' ובעיא נמי דר' ירמיה מר' אבא (ה) הוא אליבא דרבנן ואמר נמי בסוטה (ד' כא:) היכי דמי דשע ערוס א"ר ג(יוסי) א"ר יוחנן זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטין וכ"ה וה"ג ורב אלפס פסקו כרבנן דאדמון משום דשמעתין דהכא כוותייהו אזלא ור"ת אומר דאדמון לא פליג ארבנן אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין אבל מ"מ כרבנן ס"ל ולא משמע הכי מדקאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון: [ועיין תוספות כתובות קח: סד"ה אדמון]:

יתומים

(ה) כתובות נ. עח: ב"ק פח: ב"מ לה. לו: לעיל נ., (ו) כתובות קח:. (ז) [ל"ל ר' אמין].

הגהות הב"ח

(א) גמ' בנכסי מלוג: (ב) רש"ם ד"ה כבכל וכו' כתמיה אלא לא אפסיק ומזונים יחד ובגמ' מפרש מאי קאמר סס"ד: (ג) תוס' ד"ה התם וכו' לבעל כיורש וכו' האמר הכא דאינהו דאפסדו אנפשייהו דלא הוה להו למיזבן: (ד) בא"ד אי שמו מינה דאשה ואנסיבא ומתה בעל לוקח: (ה) ד"ה אמר וכו' מר' אבא נמי הוא אליבא:

מוסף רש"י

באושא התקינו. בסמיתה סנהדרין בפוסק, שגלתה ויצאה שם סנהדרי גדולה, כלתמרין רבי"ה (לא.) נכי עבר מצעות (ב"מ לה.). האשה שמכרה בנכסי מלוג. הקרן (כתובות נ.) להיות הבעל אוכל פירות מחייב וגוף הקרקע יהיה ללוקח לכתמות (ב"מ לה.). ומתה. ובעל יורש אשתו דבר תורה (שם). הבעל מוציא. גוף הקרקע מיד הלקוחות וסכי מוקי לה בפרק האשה (כתובות עח) תקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.) דשויוהו רבנן כלוקח והוא לוקח לאמון (בתובות נ.) דאע"ג דבעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשבודיה מקום מיכה ומיהו להכי אהני מכירת האשה, שאם ימות בעלה בחייה יעלם הלוקח (לעיל נ.).

הדרן עלך יש נוחלין

הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. מקנת חכמים היא (כתובות קח:).

שקלי להו בנות לכולהו. בתמיה. דכיון דקרית להו מועטין ח"כ לא יטלו בהן כלום הבנים דהא תנא במתני' גבי נכסים מועטין הבנים ישאלו על הפתחים: **והשאר לבנים.** והאי דקתני ישאלו על הפתחים היינו משהוציאו אותו השאר בהוצאת מזונות ואילך הבנות יזונו עד שיגדלו והבנים ישאלו על הפתחים: **פשיטא מרובין ונתמעטו.** בשעת מיתה היו מרובין ועכשיו הוקירו מזונות או נתקלקלו הנכסים וחסרו ואין בהן כדי מזון אלו ואלו עד שיגדלו: **כבר זכו בהן יורשין.** בשעת מיתת אביהן וקרינא בהו נכסים מרובים ויקחו הבנות חלקן המגיעם כפי שומת של שעת מיתת אביהן והבנים יירשו חלקם שהיה מגיעם באותה שעה וכל מה שחסרו הנכסים חסרו לבנות ולבנים לכל אחד כפי חלקו הראוי לו: **ונפרבו.** שהחלו מזונות: **מהו.** מי מטי רווחא לבנים ויטלו מותר נכסים העודף מכדי מזונות בנות עד שיגדלו: **יתומים שקדמו.** קודם שהעמידו בנות בדין ומכרו אפילו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים וכ"ש בנכסים מרובין כדאמר בכתובות האחים ששעבדו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות. ש"מ כיון שאם מכרו מכירתן מכירה יש להן תפיסת יד בנכסים ואם נתרבו יש להן חלק בהן וחזותם בהן עומדת: **אלמנתו מהו שתמעט בנכסים.** מי שמת והניח בנים ובנות והניח נמי אלמנתו וצריכה נמי מזונות כל ימי מיגר אלמנותה ואין כאן נכסים אלא כדי מזון הבנים והבנות עד שיגדלו מי אמרינן כיון דאית מזוני האשה והבנות עד שיגדלו מרובין ומפרישין מהנכסים מזון האשה והבנות עד שיגדלו הבנים דהא מועטין נינהו ולאחר שיוציאו המותר ישאלו על הפתחים או דלמא כיון דאילו מינסבא לבעל אית לה מזוני לא ממעטא וכמאן דליתא דמיא ומוציאין מן הנכסים לבנות כדי מזונן עד שיגדלו וכל השאר יירשו הבנים כדין נכסים מרובין דהא אלמנה לא ממעטא להו וקרינן בהו הבנים יירשו והבנות יזונו ומחלק הבנות לא מזון האלמנה עמהם. והיינו דאיכא בין ממעטא ללא ממעטא דאי ממעטא הבנים ישאלו והאלמנה מזון ואי לא ממעטא יזונו יחד האלמנה והבנים אבל הבנות אין להן להפסיד במזונותיהם כלל בין ממעטא בין לא ממעטא דהא בין בנכסים מרובין בין בנכסים מועטין תנן הבנות יזונו אי נמי היכא דלא ממעטא מיקרו נכסים מרובין ואף על פי שנתעכבה היום או למחר מלינשא הרי הוא כמרובין ונתמעטו דאמרינן כבר זכו בהן יורשין ויזונו שלשתן יחד בנים ובנות ואלמנה. כן נראה שיטה זו בעיני: **כח אשתו.** מי שקיבל עליו בשעת נשואין לזון את אשתו מאיש אחר ממש שנים ומת ומוטל על היורשין לזונה: **כיון דאף על גב דמינסבא אית לה מזוני.** עד ממש שנים מן היורשין שהרי חוב הוא שנתחייב לה אביהן ממעטא ויזונו היא והבנות והבנים ישאלו: **לא ממעטא.** ומיקרו מרובין בשעת מיתה ונתמעטו אחרי כן וכבר זכו יורשין והבנות יזונו עד בגר ואותה הבת מזון עמהן: **כעל חוב מהו שימעט.** אם אין נכסים אלא כדי החוב ומזון הבנות מי אמרינן דממעט והבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים או לא ממעט ויזונו בנים ובנות עד שעת טריפת בעל חוב וכשיטרוף אם יש מותר יזונו בנות עד בגר ואם לאו יפסידו: בת

דקאמר מה שמכרו מכרו ולר"י נראה דהא דקאמר התם ר"נ כו' מועטים ונתרבו זכו בהם יורשין היינו יורשי כתובה הגדולה ויטלו אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם מדלא קאמר כבר זכו בהן יורשין ובקשיא דא"כ התם אזלינן לעולם בתר תקנתא דרבנן שתתקיים כתובת בנין דכרין והכא אזלינן בתר מעיקרא וי"ל דהתם לא מיעקרא כולי האי נמלה דאורייתא דהרי מ"מ כולן יורשין אע"פ שאין נוטלין בשוה אבל הכא מיעקרא לגמרי: **מי אמרינן כיון דאילו מינסבא לית לה לא ממעטא.** תימה לר"י היאך טועה לומר כן והא בת נמי אי מינסבא לית לה כדתנן[ג] דתהון ממזון עד דתלקחן לגוברין ומאי קאמר נמי בע"מ מיחסר גוביינא בת נמי מיחסרא גוביינא ואי מתה נמי לית לה כמו בת אשתו ועוד אי באלמנה שייך נכסים מועטין מה שיעור יהיה דבשלמא בבנות יש שיעור למ"ד עד שיגדלו אבל באלמנה לא שייך בגרות ועד מתי יהיו נכסים מועטין ונראה לפרש דודאי אם אין כאן אלא אלמנה אבל הבנים שניהם שוין בנכסים וכן אם אין כאן אלא אלמנה ובנות דלא תקנו[ה] נכסים מועטים אלא לבנות שהן יוצאי יריכו והם בנות ירושה במקום שאין בנים ואע"ג

דמיחסרא

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. פי' בקונטרס שקדמו ומכרו קודם שעמדו בדין לגבות לבנות נכסים מועטין ומיהו לר"י נראה דאפי' כבר תפסו הבנות או הגבו להם ב"ד אם מכרו אחים מכור וכן משמע ביבמות בפרק אלמנה (דף מז:) דקאמר התם רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת והבן אינו מאכיל מ"ש בן דאין מאכיל מפני חלקו של עובר בת נמי לא תאכיל מפני חלקו של עובר א"ר אסי הכא בנכסים מועטין עסקינן וכגון דאיכא בן בהדה דהאי בת דממ"נ אי ההיא דמיעברא ביה בן הוא לא עדיף מהאי דקאי ואי בת היא אמאי קא אכלה בתקנתא דרבנן כל כמה דלא נפקא לאויר העולם לא תקינו ליה רבנן ופריך במאי אוקימתה בנכסים מועטין והאמר רבי אסי א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין כו' ומאי קושיא ולוקמה כגון שתפסו כבר הבנות או שהגבו להם ב"ד דאין יכולין למכור אלא משמע דלעולם יכולין למכור וקשה יש לדחות דהכי דיכולין ב"ד לגבות חלק של בת עומדת חלק של עובר שיש לחוש שמא היא בת אין יכולין לגבות כיון שלא יצאת לאויר העולם ואותו חלק יכולין האחין למכור ומיהו אין נראה לדחות כן ועוד דאיה דאמר בפ' הנושא (כתובות דף קג.) אמר ר"נ יתומים שקדמו ומכרו מדור האלמנה לא עשו ולא כלום ומ"ש מדרבי אסי א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו התם לא תפס' מחיים הכא תפסה מחיים משמע כיון דלא תפסי מחיים אע"ג דתפסי לאחר מיתה לא היה מועיל כלום אלא מה שמכרו מכרו והא דאמר בפ' נערה (שם דף נא.) רשב"ל אומר נכסים שיש להן אחריות מוציאין לבנים מן הבנים ולבנות מן הבנות כו' אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין מ"מ אע"ג דאין מוציאין אם מכרו מכרו והשתא אחי שפיר דבכל עניו משמע דפשיטא דמועטין ונתרבו זכו בהם יורשין אפילו כבר תפסו וגבו להם ב"ד דאי לאו הכי אכתי הוה ליה למיבעי במועטין ונתרבו וכבר תפסו או הגבו להם ב"ד מאי ואם תאמר כיון דבנכסים מועטין נמי מה שמכרו מכרו אפילו כבר תפסו מה חילוק יש בין נכסים מרובין לנכסים מועטין דבנכסים מרובין נמי נראה שאין מוחרין למכור ולהפקיע מזונות וי"ל דיש חילוק דבנכסים מרובין יכולין למכור לגורך גדול אבל בנכסים מועטין אין יכולין למכור כלל לכתחלה ועוד דמרובין ונתמעטו יזונו הבנים עם הבנות ובנכסים מועטין לא יזונו כלל: **מה** שמכרו מכרו. ותי"ת דהכא אמרינן דבין מרובין ונתמעטו ובין מועטין ונתרבו זכו בהם היורשים ובפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף לא. ושם) גבי כתובת בנין דכרין אמר פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין פירוש יורשי כתובה הגדולה מועטין ונתרבו מאי מ"ש דהתם בני לרלור מועטין ונתרבו הוו אמו לקמיה דרב עמרם אמר להו זילו פייסיתו ואי לא כו' עד דאמו לקמיה דר"נ אמר כשם שמרובין ונתמעטו כבר זכו בהם יורשין כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין ופירש בקונטרס זכו בהן יורשין של כתובה הקטנה ופליג ר"נ ארב עמרם דאמר זילו פייסיתו דמשמע לבני קטנה אמר לפייס בני הגדולה דאי לבני הגדולה אומר לא הוה שייך לשון פיוס כיון דמן הדין שקלי בני הקטנה בנחלה גמורה דאורייתא ולא קשיא מידי דהכא יד הבנים לעולם על העליונה כדי להעמיד נחלה דאורייתא ועוד דהכא לא פקע כח היתומים מעולם

מסורת הש"ס

ה) כתובות לא., ב) פוטה כח: כתובות קג. יבמות סז.; ג) [כתובות נב:].

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה מי אמרי' וכו' דלא תקנו דין נכסים:

מוסף רש"י

יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. שהבנות זוכות בהן כדתנן הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים, יקדמו קודם שיגלו לב"ד ומכרום (כתובות קג.) קודם שבאו הבנות לב"ד והעמידום ב"ד לנכסים בחזקת בנות (סוטה כא:).

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פי"ע מהלכות אישות הלכה יז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קיב סעיף ח:
ג ב מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף יג:
ד ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:
ה ה ו ז מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף טו וע"ש:

רבינו גרשום

שקלי להו בנות. מיד בתמיה ולית לבנים כלום והא יש בנכסים הללו הרבה יותר משיעור מזונות לבנות עד שיגבורו: אלא אמר רבא מוציאין מהן. מיד שיעור מזונות לבנות עד שיגבורו והשאר יהיו לבנים למזונות: יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו. ואין גובין מהן השתא מה שמכרו בנכסים מועטין זכו בהן כל שכן במועטין ונתרבו: שוב יתיב קבעי אלמנתו שהיורשין חייבין לזונה ואי ליכא אלא פיפוק הבנות וסיפוק אלמנה דאם לא הוי מינסבא איכא מיעוט נכסים דליתא בהו עד שיבגרו וממעטא לגבייהו ואמרינן נכסין מועטין הן. והבנים ישאלו על הפתחים: מי אמרינן כיון דאית לה מזונות ממעטא. וישאלו על הפתחים. או דלמא כיון דבידה לאינסובי אימת דבעי. וכי מנסבא לית לה מזוני מיורשין ה"נ השתא השבינן לה כמאן דמינסבא ולא ממעטא: בת אשתו. שקבל עליו לזונה ה' שנים כשנשא אמה והשתא מת הבעל ויורשין חייבין במזונותיה עד סוף ה' שנים מהו שתמעט בנכסים. דלא הויין מרובין: מי אמרינן. אע"ג דאי מינסבא אית לה ה' שנים מזונות כמו שקיבל ממעטא או דלמא כיון דאלו מתה לית ליה מזונות השתא נמי לא ממעטא: בעל חוב של אביהן מהו שימעט. כשמחשבין החוב שיש לו לקבל הוו נכסים מועטין. מי אמרי' אע"ג דאילו מת בעל חוב אית ליה יורשין שגובין במקומו וממעט. או דילמא כו': איכא דבעי לחך גיסא. שמקדים במאוחר תחלה: בעל חוב מהו שימעט בנכסים. מי אמרינן כיון שמחוסר גוביינא לא ממעט או דילמא כיון דאילו מת נמי אית להיורשין נמי